

Слово від редакції

УКРАЇНЬКА НАУКА І ПОШУК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

UKRAINIAN SCIENCE AND SEARCH OF EUROPEAN IDENTITY

Тетяна Семигіна

*доктор політ. наук, професор Академії праці, соціальних відносин і туризму,
головний редактор журналу «Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму»*

Tetyana Semigina

*Dr. in Political Science, Professor, Academy of Labour, Social Sciences and Tourism.
Editor-in-Chief of the Journal*

 orcid.org/0000-0001-5677-1785

 semigina.tv@socosvita.kiev.ua

У 2017 році Україна отримала довгоочікуваний безвізовий режим із країнами Європейського Союзу. І це дало поштовх для нового кола суспільних дискусій щодо євроінтеграційних процесів та прагнень нашої країни відчувати себе повноправною європейською державою. Пожвавився науковий дискурс щодо європеїзації, що має досить виразне тлумачення як процес пристосування норм і моделей публічної політики (а відповідно й правового регулювання) до рішень наднаціональних органів Європейського Союзу [1; 2].

Цей так би мовити експліцитний, відкрито виражений, доступний зовнішньому спостереженню вимір євроінтеграційних процесів в Україні сповна знаходить відбиток у тому, що науковці стали «приміряти» європейські норми до вітчизняної ситуації, вести мову про активніше використання європейських правових норм і європейських підходів для унормування суспільних стосунків. Цей вимір європеїзації України представлено в статті Світлани Бутенко та матеріалах конференції «Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості».

Так, стаття **Світлани Бутенко** аналізує право на приватність у тлумаченні Європейської Конвенції про захист прав і основоположних свобод [3] та Європейського суду з прав людини, міжнародного судового органу, юрисдикція якого поширюється на всі держави-члени Ради Європи. Дослідниця відзначає, що чинне кримінально-процесуальне законодавство України та практика його застосування лише частково відповідають європейській практиці, обґрунтовує засоби забезпечення права на приватність під час кримінального провадження.

Конференція «**Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості**» мала на меті формування єдиного бачення напрямів муніципальної реформи в Україні відповідно до європейських принципів і стандартів на основі зіставлення позицій з цього питання влади, науковців та інститутів громадянського суспільства, зокрема, профспілок, об'єднань органів місцевого самоврядування, громадських організацій тощо. Автори матеріалів, представлених у цьому випуску Вісника, раз у раз звертаються до Європейської

Хартії місцевого самоврядування [4], європейських традицій та моделей місцевого самоврядування. Науковці також дискутують щодо перепон, які наявні на шляху до розвитку в Україні ефективних форм самоврядування, досягнень і завдань подальшого врегулювання правовідносин у муніципальній сфері.

Інший вимір євроінтеграції має, як на мене, більш імпліцитний характер, і виходить за межі суто європеїзації як процесу пристосування законодавства. Йдеться про пошук європейського коріння, позиціювання власної історії в контексті європейських традицій, а не відлік від традицій підросійської України. Наразі розхристана, строката, обернена одночасна на Схід і на Захід Україна [5] замислилась над вектором свого розвитку в різних сферах і водночас стосовно власної ідентичності у дедалі глобалізованішому світі, про власну історію.

Цікавим свідченням цьому є проведення конференції «*Історія зародження і розвиток профспілкового руху в Україні*». Вона відбувалась з нагоди 200-річчя створення першої профспілкової організації на українських землях. Сучасні наукові розвідки доводять, що перші профспілки виникли на етнічних українських землях ще на початку XIX ст. у Східній Галичині, яка входила на той момент до складу Австро-Угорщини, де існували міцні традиції цехового ремесла та формувалася правова держава [6]. Науковці стверджують, що професійні спілки, які виникли та розвивалися на українських землях, входять до числа найбільш ранніх професійних організацій Європи і стали прообразом для створення професійних організацій на землях багатьох сучасних європейських країн та у Російській імперії. У нинішньому випуску журналу друкується матеріал *Романа Береста*, в якому розповідається про діяльність організації, в моменту створення якої відлічують історію профспілок в Україні.

Про процеси українізації, формування національної ідентичності у період Української Народної Республіки, виховання патріотизму та підвищення рівня національної свідомості, роль самостійної української церкви у цих процесах розмірковує Злата Сапелкіна. Дослідження свідчить, що уроки історії складні й почасти не вивчені, адже іншим європейським країнам, які на початку XX століття перебували в складі Російської імперії, вдалось побудувати власну державу, завершити процес націєтворення.

До вимірів європеїзації України можна віднести й посилення вимог до науковців, від яких очікують статей у міжнародних рецензованих журналах, знання іноземних мов, насамперед англійської, яку вважають мовою сучасної науки, засобом залучення до цивілізаційного прогресу. Змінюються вітчизняні вимоги до наукових публікацій і наукових журналів. Поширюються практики відзначення українських науковців, як мають високі індекси цитування у міжнародних наукометричних базах.

Дедалі більшу увагу в Україні звертають на академічну доброчесність як на сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу, зокрема під час провадження наукової діяльності з метою забезпечення довіри до наукових досягнень. Таке твердження містить стаття 24 Закону України «Про освіту», ухваленого у вересні 2017 року [7]. Наразі академічна доброчесність (academic integrity) - це невіддільна складова європейської транспарентної практики наукової діяльності, а також політик наукових інституцій і правового регулювання.

Відзначу також, що зараз українські науковці мають більшу змогу інтегруватися у загальноєвропейські проекти – завдяки програмам «Горизонт-2020», «Еразмус+», ознайомитися з роботою європейських інституцій, отримати гранти на проведення власних досліджень. Це також сприяє дедалі більшій європейській ідентичності України, зокрема, її входженню в європейський науковий простір, поступовим змінам ментальної парадигми, правової ментальності і політичного самосприйняття [8], подоланню синдрому меншовартості та периферійності.

Стаття *Вікторії Буяшенко*, подає ретроспективний огляд створення Академії праці, соціальних відносин та туризму, знайомить, зокрема, із тим, як навчальний заклад співпрацює з європейськими колегами, про можливості отримання подвійного диплому - Академії та одного з європейських університетів - Вищої лінгвістичної школи м. Ченстохова (Польща), Університету управління охороною праці м. Катовіце (Польща), Університетом ім. Штайнбайса, м. Берлін (Німеччина). У статті відзначено,

що вагомий внесок у зміну якості освітніх послуг в Академії зробив проект «Фінансовий сектор ЄС як рушій сталого розвитку», який фінансується «Еразмус+».

Таким чином, можемо вести мову про експліцитну та імпліцитну європеїзацію, свого роду метаєвропеїзацію в Україні, її значення для напрямів досліджень - правових, політичних, історичних, зміну практики наукової діяльності та ментальної парадигми.

Перелік літератури та джерел інформації

1. Гнатюк М. М. Потенціал політичної суб'єктності Європейського Союзу в сучасній системі міжнародних відносин. Житомир: Рута, 2013. 316 с.
2. Оржель О. Європейська інтеграція та європеїзація: тотожність та відмінність // Державне управління та місцеве самоврядування. 2011. № 9. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02\(9\)/110oeytv.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02(9)/110oeytv.pdf) (дата звернення 19.12.2017)
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод / Рада Європи. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 20.12.2017).
4. Європейська хартія місцевого самоврядування. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення 20.12.2017).
5. Семігіна Т. Між минулим і майбутнім: українське суспільство в час трансформації // Соціальна політика і соціальна робота. 2001. № 3. С. 22-39.
6. Берест І. «Товариство приватних службовців» Галичини: передумови та історія створення організації // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. 2017. № 4. С. 68-74.
7. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 18.12.2017).
8. Буяшенко В. В. Ментальність як парадигма співбуття: автореф. дис.... канд. філос. наук: 09.00.04. Київ, 1997. 26 с.

References

1. Hnatyuk, M. M. (2013). *Potentsial politychnoyi sub'yektnosti Yevropeys'koho Soyuzu v suchasniy systemi mizhnarodnykh vidnosyn* [The potential of the political subjectivity of the European Union in the modern system of international relations]. Zhytomyr: Ruta, 2013.
2. Orzhel', O. (2011). Yevropeys'ka intehratsiya ta yevropeyzatsiya: totozhnist' ta vidminnist' [European Integration and Europeanisation: Identity and Difference]. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya*, 9. Retrieved from: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02\(9\)/110oeytv.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2011/2011_02(9)/110oeytv.pdf)
3. Council of Europe (1950). *European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms*. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
4. Council of Europe (1985). *European Charter on Local Self-Government*. Retrieved from: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
5. Semigina, T. (2001). Mizh mynulym i maybutnim: ukrayins'ke suspil'stvo v chas transformatsiyi [Between the Past and the Future: Ukrainian Society in the Time of Transformation]. *Sotsial'na polityka i sotsial'na robota*, 3, 22-39.
6. Berest, I. (2017). «Private servants' society» of Galicia: preconditions and history of organization creation. *Visnyk Akademiyi pratsi, sotsial'nykh vidnosyn i turyzmu*, 4, 68-74
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2014). *Zakon Ukrayiny «Pro osvitu» vid 05.09.2017 № 2145-VIII* [Law of Ukraine "On Education" dated September 5, 2017 No. 2145-VIII]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
8. Buiashenko, V. V. (1997). *Mental'nist' yak paradyhma spivbuttya: avtoref. dys.... kand. filoz. Nauk: 09.00.04* [Mentalism as a paradigm of co-existence: author's abstract of PhD Thesis in Philosophy Sciences]. Kyiv, 1997.